

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЕКОНОМЕТРИКА

навчальний посібник

УДК 330.43(075)

ББК 65в611я7

Е 45

Рецензенти: докт. екон. наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики та прикладної економіки Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна *Меркулова Т. В.*; докт. екон. наук, доцент кафедри вищої математики Буковинського державного фінансово-економічного університету *Якимова Л. П.*

Рекомендовано до видання рішенням вченої ради Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця.

Протокол № 11 від 18.05.2015 р.

Авторський колектив: Гур'янова Л. С.
Клебанова Т. С.
Сергієнко О. А.
Прокопович С. В.

Е 45 Економетрика : навчальний посібник для студентів напряму підготовки "Економічна кібернетика" всіх форм навчання / Л. С. Гур'янова, Т. С. Клебанова, О. А. Сергієнко, С. В. Прокопович. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 384 с. (Укр. мов.)
ISBN 978-966-676-615-4

Розглянуто основні положення економетричного моделювання як методу наукового пізнання. Досліджено методи побудови загальної лінійної моделі, методи оцінювання ступеня мультиколінеарності та її усунення, методи побудови моделей в умовах автокореляції, гетероскедастичності залишків, нелінійні економетричні моделі, виробничі функції, економетричні моделі динаміки, моделі розподіленого лагу, системи одночасних рівнянь. Подано теоретичний матеріал і демонстраційні приклади, що дозволяють засвоїти зміст та методику застосування економетричних методів і моделей для дослідження економічних процесів. Наведено запитання для самодіагностики; тести; задачі для самостійного розв'язання за темами, глосарій.

Рекомендовано для студентів економічних спеціальностей, аспірантів, які проводять дослідження, пов'язані із завданнями економетричного моделювання.

ISBN 978-966-676-615-4

УДК 330.43(075)
ББК 65в611я7

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2015
© Гур'янова Л. С., Клебанова Т. С.,
Сергієнко О. А., Прокопович С. В., 2015

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Економетричне моделювання як метод наукового пізнання	5
1.1. Історія розвитку економетрики	5
1.2. Визначення економетрики. Приклади економетричних досліджень ...	8
1.3. Поняття і класифікація економетричних моделей. Етапи побудови економетричної моделі	15
Розділ 2. Методи побудови загальної лінійної моделі	22
2.1. Оцінювання параметрів парної лінійної регресії методом найменших квадратів	22
2.2. Оцінювання значущості лінійної парної регресії та її параметрів ...	29
2.3. Оцінювання параметрів множинної лінійної регресії МНК.....	35
2.4. Оцінювання тісноти та значущості зв'язку між змінними в рівнянні множинної регресії.	39
2.5. Стандартизована форма моделі множинної регресії	44
Розділ 3. Мультиколінеарність та її вплив на оцінювання параметрів моделі.....	52
3.1. Поняття мультиколінеарності. Вплив мультиколінеарності на характеристики множинної лінійної моделі.....	52
3.2. Методи оцінювання ступеня мультиколінеарності. Метод Фаррара – Глобера.	55
3.3. Методи виключення мультиколінеарності.....	64
Розділ 4. Узагальнений метод найменших квадратів	73
4.1. Гетероскедастичність в економетричних моделях та методи її визначення.....	73
4.2. Узагальнений метод найменших квадратів (метод Ейткена) ...	89
Розділ 5. Побудова моделі з автокорельованими залишками	99
5.1. Автокореляція залишків. Методи перевірки автокореляції залишків ...	99
5.2. Методи оцінювання параметрів з автокорельованими залишками... ..	108
Розділ 6. Емпіричні методи кількісного аналізу на основі статистичних рівнянь	124
6.1. Нелінійні однофакторні економетричні моделі, їх властивості. Методи оцінювання параметрів нелінійних моделей.....	124
6.2. Еластичність функцій однієї та багатьох змінних	133
6.3. Виробничі функції, їх класифікація та основні властивості	136
6.4. Виробнича функція Кобба – Дугласа, особливості побудови та аналізу	140

6.5. Основні характеристики виробничих функцій, їх геометрична та економічна інтерпретація	146
Розділ 7. Економетричні моделі динаміки	165
7.1. Основні поняття та види динамічних рядів	165
7.2. Моделі трендів	172
7.3. Моделі згладжування динамічних рядів	175
7.4. Метод характеристик	190
Розділ 8. Моделі розподіленого лага	201
8.1. Загальна характеристика та класифікація моделей з лаговими змінними	201
8.2. Обґрунтування величини лага. Моделі з поліноміальними лагами ..	203
8.3. Моделі з геометричними лагами	210
8.4. Інструментальні змінні	212
Розділ 9. Економетричні моделі на основі системи структурних рівнянь	220
9.1. Сутність структурного моделювання	220
9.2. Системи одночасних рівнянь: класифікація, ідентифікація, специфікація	225
9.3. Методи оцінювання параметрів структурних рівнянь	235
Розділ 10. Лабораторний практикум	250
Лабораторна робота 1. Варіаційні ряди та їх статистичні характеристики	250
Лабораторна робота 2. Побудова й аналіз простої лінійної економетричної моделі	262
Лабораторна робота 3. Побудова й аналіз множинної лінійної економетричної моделі	273
Лабораторна робота 4. Побудова й аналіз множинної нелінійної регресії Кобба – Дугласа	290
Лабораторна робота 5. Побудова й аналіз економетричних моделей динаміки	306
Лабораторна робота 6. Побудова моделі розподіленого лага	323
Лабораторна робота 7. Побудова й аналіз систем одночасних рівнянь	331
Глосарій	339
Предметний покажчик	351
Використана література	352
Додатки	355